

Overgangen barnehage – skole for minoritetsspråklige barn

*«Hvordan arbeides det med minoritetsspråklige barns
overgang fra barnehage til skole?»*

Maja Emelie Engdal

Kandidatnummer: 210

Bacheloroppgave

Emnekode BHBAC3920

Trondheim, april 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet som en avsluttende oppgave i min tre år lange barnehagelærerutdanning på Dronning Mauds Minne Høgskole. På bakgrunn av fordypningen min «Barnehager i internasjonale perspektiv», valgte jeg å forske på hvordan det arbeides med minoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole.

Aller først vil jeg bare si wow.

Det er nesten ikke til å tro at jeg **endelig** kan si meg fornøyd med å ha skrevet ferdig min helt egne bachelor. Det har vært noen tøffe og intensive, men også veldig lærerike uker med bachelorskriving. Jeg synes det har vært veldig spennende å ta for seg et tema og en problemstilling som ikke er så mye forsket på fra før av. Spesielt fordi jeg synes det er et ekstremt viktig og ikke minst relevant spørsmål å stille til både barnehagen og skolen. Gjennom denne prosessen har jeg lært så utrolig mye både om meg selv som kommende barnehagelærer, men også om hvordan det tilrettelegges og arbeides for at minoritetsspråklige barn skal få en god overgang fra barnehage til skole.

Jeg vil gi en stor takk til mine to fantastiske veiledere Ingunn Elder og Marianne Schram. Tusen takk for god veiledning og høy tilgjengelighet under disse hektiske ukene! Jeg må også takke informantene mine som var villige til å delta i dette prosjektet. Uten dere hadde jeg ikke hatt et så spennende og lærerikt datamateriale. En ekstra stor takk går til foreldrene mine Lena og Roy, og søsteren min Melissa. Takk for at dere har holdt ut med meg i denne slitsomme perioden, og hjulpet meg med alt fra middag til rettskriving. Så takknemlig for at jeg har dere!

Maja Emelie Engdal

Trondheim, 30.04.21

Innhold

Forord	1
Innhold	2
1.0 Innledning	4
<i>1.1 Tema</i>	4
<i>1.2 Problemstilling</i>	4
<i>1.3 Oppgavens struktur</i>	5
<i>1.4 Begrepsavklaring</i>	6
1.4.1 Overgang	6
1.4.2 Minoritetsspråklige.....	6
1.4.3 Sosial kompetanse	6
2.0 Teori	7
<i>2.1 Overgangen fra barnehage til skole</i>	7
<i>2.2 Foreldresamarbeid</i>	8
<i>2.3 Sosial kompetanse</i>	10
<i>2.4 Samarbeid mellom barnehage og skole</i>	11
3.0 Metode	13
<i>3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode</i>	13
<i>3.2 Valg av metode</i>	13
<i>3.3 Valg av informanter</i>	14
<i>3.4 Intervjuanalyse</i>	15
<i>3.5 Metodekritikk</i>	16
<i>3.6 Ethiske retningslinjer</i>	17

4.0 Presentasjon av funn og drøfting	19
4.1 <i>Overgangen</i>	19
4.2 <i>Foreldresamarbeid</i>	20
4.3 <i>Samarbeid mellom barnehage og skole</i>	22
4.3.1 <i>Hvorfor og hvordan?</i>	23
4.3.2 <i>Samarbeidsmøter</i>	24
4.3.3 <i>Skoleforberedende aktiviteter</i>	25
4.4 <i>Sosial kompetanse</i>	26
5.0 Avslutning	29
6.0 Litteraturliste	30
7.0 Vedlegg	32
7.1 <i>Informasjon og samtykkeskjema</i>	32
7.2 <i>Avtale om publisering</i>	34
7.3 <i>Intervjuguide</i>	35
7.3.1 <i>Barnehage</i>	35
7.3.2 <i>Skole</i>	38

1.0 Innledning

I dette kapitlet skal jeg aller først presentere mitt valg av tema, før jeg går videre til problemstillingen og oppgavens struktur. Kapitlet avsluttes med en kort begrepsavklaring.

1.1 Tema

Da jeg skulle velge tema for bacheloroppgaven min, brukte jeg litt tid på å finne ut hva jeg ville skrive om. Jeg synes det var viktig å finne noe jeg interesserer meg for, slik at oppgaven skulle bli så bra som mulig. Derfor landet jeg på temaet *overgangen barnehage – skole for minoritetsspråklige barn*. Jeg har gjennom hele studiet syntet at overgangen fra barnehage til skole har vært interessant, og det er noe jeg har hatt lyst til å lære mer om. I to av praksisperiodene mine ble jeg utplassert på avdelingen med skolestarterne. Jeg jobbet da i flere uker tett på de barna som skulle gjennom denne overgangen. Samtidig fikk jeg erfare hva barnehagen gjør for å forberede barna til å starte på skolen. Dette gjorde at jeg fikk et nytt syn på overgangen fra barnehage til skole, og begynte å skjønne hvor viktig denne overgangen faktisk er.

Jeg valgte dette temaet fordi det i tillegg til å være veldig spennende, også er et lite omtalt tema. I Rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2018) er det et eget kapittel som heter *Overganger*. Der presiseres det at barnehagen i samarbeid med foreldre og skolen, skal legge til rette for at alle barn kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole (s. 23). Det nevnes ingen plass i kapitlet til Rammeplanen, at denne overgangen kan være ekstra utfordrende for minoritetsspråklige barn og deres foreldre. Dette gjorde at jeg ble enda mer nysgjerrig på temaet.

1.2 Problemstilling

Etter at jeg fant ut hvilket tema jeg skulle skrive om, gikk det ikke lang tid før problemstillingen også var på plass. I prosessen mot problemstillingen, gikk jeg gjennom flere offentlige dokumenter som omhandler overgangen fra barnehage til skole. Disse kommer jeg

tilbake til i teoridelen. Jeg kom fram til at det står lite om tilrettelegging for minoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole. Jeg ønsket derfor å ha fokus på dette, og finne ut hvordan både barnehage og skole arbeider med overgangen. Hvilken problemstilling jeg da skulle velge, kom veldig naturlig for meg, ettersom det var spesielt ett spørsmål jeg satt igjen med etter prosessen.

Hvordan arbeides det med minoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole?

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven min er delt inn i fem hovedkapitler med underoverskrifter, hvor hvert kapittel har en kort innledning som presenterer innholdet i kapittelet.

I innledningen blir bakgrunnen for tema presentert, og jeg skriver litt om hvordan jeg kom fram til problemstillingen. Videre tar jeg for meg noen sentrale begreper som blir brukt i oppgaven, og avklarer disse.

I teorikapittelet mitt skriver jeg aller først litt generelt om overgangen fra barnehage til skole, før jeg går nærmere inn på foreldresamarbeid i overgangen fra barnehage til skole. Jeg skriver også litt om sosial kompetanse hos barn, før jeg avslutter med viktigheten av et godt samarbeid mellom barnehage og skole i overgangen.

Neste kapittel er metodekapittelet. Her forklarer jeg kort hva en kvalitativ og kvantitativ metode er. Deretter gjør jeg rede for valg av metode og hvorfor jeg valgte den metoden. Jeg skriver også litt om mitt valg av informanter, før jeg går videre til intervjuanalysen. Jeg avslutter metodekapittelet med metodekritikk, oppgavens reliabilitet og validitet, og det etiske i forbindelse med innsamling av data.

Det nest siste kapittelet er presentasjon av funn og drøfting. Jeg har valgt å slå sammen funn- og drøftingskapittelet, da jeg synes det er mer oversiktlig og gir en bedre struktur i oppgaven. Her skal jeg bruke teorien fra teorikapittelet mitt til å drøfte mine funn fra intervjuene.

Det siste kapittelet er avslutningen, der kommer jeg med en konklusjon om hvorvidt jeg har fått svar på problemstillingen min. Aller sist skriver jeg noen avsluttende ord.

1.4 Begrepsavklaring

For at jeg som har skrevet denne oppgaven og leserne skal ha en felles forståelse for hva jeg skriver om, vil jeg i dette kapitlet forklare begrepene overgang, minoritetsspråklige og sosial kompetanse.

1.4.1 Overgang

I veilederen «Fra eldst til yngst» laget av Kunnskapsdepartementet, beskrives en overgang som en prosess hvor barna og familiene deres erfarer endringer, i det de beveger seg fra en setting til en annen (2008, s. 9). Når jeg bruker begrepet overgang i denne oppgaven, referer jeg til overgangen fra barnehage til skole.

1.4.2 Minoritetsspråklige

Barn med et annet morsmål enn norsk har blitt gitt mange begreper opp gjennom årene. De har blitt definert som blant annet flerspråklige, tospråklige, flerkulturelle og fremmedspråklige. Noen av disse begrepene er mer negativt ladet enn andre, og det har derfor vært stor diskusjon om hva som er det «korrekte» begrepet. Jeg har valgt å bruke begrepet «minoritetsspråklige» i denne oppgaven, fordi utdanningsdirektoratet henviser til Meld. St. 6 (Barn- og familiedepartementet, 2012) som definerer «barn med annen språk- og kulturbakgrunn en norsk ...» som minoritetsspråklige barn.

1.4.3 Sosial kompetanse

I denne oppgaven skriver jeg om barns sosiale kompetanse. Ogden (2012) forklarer at sosial kompetanse handler om evnen til å lykkes med sosiale oppgaver i sosiale situasjoner. Med dette menes det å finjustere egne følelser, tenkning og atferd i henhold til den settingen du befinner deg i.

2.0 Teori

Overgangen fra barnehage til skole er en stor begivenhet for alle barn, som medfører store og ofte uforutsette endringer på kort tid. Det er viktig å lykkes i denne overgangen, da den kan påvirke hele skolegangen, barnets videre selvbilde og dets senere livskompetanse (Thoresen & Aukland, 2020, s. 14). I dette kapittelet skal jeg gå nærmere inn på hvilke faktorer som er med på å påvirke overgangen for barna, hvor jeg skal ha fokus på de minoritetsspråklige barna. Først skal jeg skrive litt om selve overgangen, før jeg går videre til viktigheten av et godt foreldresamarbeid. Jeg skal også ta for meg litt om sosial kompetanse hos barn, før jeg avslutter kapittelet med viktigheten av et godt samarbeid mellom barnehage og skole.

2.1 Overgangen fra barnehage til skole

I overgangen fra barnehage til skole kan det oppstå usikkerhet og utrygghet ikke bare hos barna, men også hos foreldrene deres. Det er ikke bare barna som opplever en stor overgang, foreldrene skal også gjennom denne overgangen. En overgang hvor de nå skal forlate den trygge barnehagen der de har lært seg å mestre en rolle, der de vet hva som forventes av dem, og hvor de har blitt kjent med personalet gjennom den daglige kontakten (Aamodt & Hauge, 2013, s. 89). Nå er det skolen som er den nye hverdagen, og som for mange også er en helt ukjent hverdag. Dette fører til at mange foreldre opplever usikkerhet i forbindelse med foreldrerollen. Aamodt og Hauge (2013, s. 89) skriver at for foreldre med annen språklig og kulturell bakgrunn enn norsk, kan slike overganger være ekstra krevende.

I Rammeplanen (KD, 2018, s. 23) står det at barnehagen skal samarbeide med skole og hjem, for å legge til rette for at barna får en best mulig overgang fra barnehage til skole. Men hvordan tilrettelegges det for minoritetsspråklige barn og foreldrene deres? Trondheim kommune (Fra barnehage til skole og SFO, 2018, s. 5) har laget en plan som skal sikre en trygg og god overgang fra barnehage til skole for alle barn i Trondheim kommune. I planen presenteres overgangsrutinene deres, som skal sørge for en god oppstart på skolen. Noen av disse rutinene er blant annet bli-kjent aktiviteter og informasjonsutveksling, både mellom barnehage og hjem, og barnehage og skole (2018, s. 10). Det nevnes ikke noe om tilrettelegging i overgangen for minoritetsspråklige barn og foreldrene deres, verken i

Rammeplanen eller «Fra barnehage til skole og SFO». Heldigvis har Utdanningsdirektoratet skrevet en artikkel som har fokus på nettopp dette. I artikkelen presenteres prosjektet «Språkløftet», hvor ni kommuner deltok i et prosjekt som handlet «om å legge til rette for en god sammenheng mellom barnehage og skole for barn med minoritetsspråklig bakgrunn» (Utdanningsdirektoratet, 2016). Det de gjorde for å jobbe med dette, var blant annet å legge inn gode rutiner for det som må gjøres, spesielt for minoritetsspråklige barn og deres familie. Disse rutinene skulle gjelde i tillegg til rutinene som står i de ordinære planene for overgangen, som for eksempel bli-kjent aktivitetene og informasjonsutvekslingene til Trondheim kommune. De begrunner at ved å ha gode rutiner som er tilpasset de minoritetsspråklige barna, vil det være lettere å tilpasse opplæringen for hvert enkelt barn (Utdanningsdirektoratet, 2016).

Noen av de ekstra rutinene de gjorde var blant annet å arrangere samarbeidsmøter utover de ordinære møtene, som gikk mellom ansatte i barnehagen og ansatte på skolen (Utdanningsdirektoratet, 2016). Her utvekslet de erfaringer om arbeid med minoritetsspråklige barn, og la dermed grunnlaget for gode samtaler om hvordan man videre kan arbeide og utvikle arbeidsmåtene. Det var også noen som brukte tid på å sammenligne Rammeplanen for barnehagen og kompetansemålene etter andre trinn på skolen (Utdanningsdirektoratet, 2016). Begge partene, både barnehagen og skolen erfarte at det var nyttig og viktig å få kjennskap til hva barna tar med seg fra barnehagen og hva de møter når de starter på skolen. Et annet tema som ble tatt opp på disse møtene var foreldresamarbeid, noe jeg skal skrive mer om i neste delkapittel.

2.2 Foreldresamarbeid

Som nevnt tidligere, kan overgangen fra barnehage til skole være en stor forandring og utfordring for minoritetsspråklige barn og deres foreldre. Aamodt og Hauge (2013, s. 13) forklarer at samarbeid mellom barnehage, skole og minoritetsspråklige foreldre er helt essensielt, for å sørge for at denne overgangen blir så bra som mulig. Det samme nevnes i veilederen «Fra eldst til yngst», laget av Kunnskapsdepartementet (2008). Der påpekes det at for mange minoritetsspråklige foreldre, kan dette være første gangen de har barn i skolen. Da er det viktig å passe på at både barn og foreldre får ekstra støtte og veiledning fra barnehagen

(KD, 2008, s. 19). Et godt foreldresamarbeid ble også prioritert av de ni kommunene som deltok i prosjektet «Språkløftet», for å sørge for en god sammenheng mellom barnehage og skole for de minoritetsspråklige barna (Utdanningsdirektoratet, 2016). I tillegg ble det anbefalt at skolen fikk gode råd og tips om hvordan foreldresamarbeidet kunne gjøres videre, samtidig som de fikk kjennskap til barnehagens erfaringer fra foreldresamarbeidet (Utdanningsdirektoratet, 2016). At barnehagen og skolen snakker sammen om foreldresamarbeid, er viktig for å få til en god overgang for barna. Dette er noe jeg kommer tilbake til senere i oppgaven.

Men hvorfor det er så viktig med et godt foreldresamarbeid? Jo, for at barn skal få en god kognitiv og sosial utvikling, er det viktig at de omringes av trygge voksne (Aamodt & Hauge, 2013, s. 89). Voksne, som barnas foreldre, de ansatte i barnehagen og de ansatte på skolen. Ifølge Aamodt og Hauge (2013, s. 13), er det mange foreldre, da særlig foreldre til minoritetsspråklige, som blir usikre når barna deres skal starte på skolen. Dette skyldes blant annet de mange forventningene og kravene som stilles av barnehagen og skolen. Ofte har de minoritetsspråklige foreldrene lite eller ingen kunnskap om institusjoner som barnehager og skoler i Norge (Aamodt & Hauge 2013, s. 13). Hvis de da i tillegg har problemer med å uttrykke seg og forstå norsk, kan det bidra til å gjøre samarbeidet med barnehagen og skolen mye vanskeligere. Det vil da være barnehagen sitt hovedansvar å sørge for at alt ligger til rette for et godt samarbeid. Bare det å redusere utfordringer som gjelder kommunikasjon, kan ha mye å si (Aamodt & Hauge 2013, s. 13). Ved å aktivt bruke tolk i samarbeid med minoritetsspråklige foreldre og/eller ha to- eller flerspråklige ansatte i barnehagen, sikrer man både å få og få gitt viktig informasjon. Aamodt og Hauge (2013, s. 64) skriver at ved å møte minoritetsspråklige foreldre på et språk som de behersker og forstår, viser man respekt og anerkjennelse, samt interesse for kontakt. Ved å sørge for at man har et grunnlag for gode kommunikasjonsmuligheter, vil det åpne opp for muligheten til å skape de likeverdige samarbeidsrelasjonene som Aamodt og Hauge (2013, s. 13) også skriver om. Det er ikke før man er sikker på at alle partene forstår og anerkjenner hverandre, at man kan begynne å samarbeide. Videre kan dette føre til at foreldrene blir møtt med respekt for den kompetansen de har, samt ydmykhet ovenfor de kunnskapene og erfaringene de har med seg i samarbeidet (Aamodt & Hauge 2013, s. 13). Det er viktig å huske på hvem som kjenner barna best, nemlig foreldrene deres. For å kunne tilrettelegge for gode lærings situasjoner og en god overgang til

skolen, er barnehagen og skolen helt avhengige av å bygge på og aktivt benytte den kompetansen som foreldrene sitter på. Dette gjelder andre veien også. Ofte er kompetansen som foreldre, barnehagen og skolen sitter på helt ulike, og kan derfor bidra til å skape gjensidig utvikling hos barnet (Aamodt & Hauge 2013, s. 13).

Når grunnlaget for gode kommunikasjonsmuligheter er dannet, åpnes det opp for ulike måter de ansatte i barnehagen og skolen kan arbeide for å skape et godt foreldresamarbeid. Det første man tenker på når man tenker foreldresamarbeid, er ofte foreldresamtaler og andre formelle møter. Noe som lett blir glemt, og som er en av de beste kommunikasjonsmulighetene barnehagen og foreldrene har, er de uformelle og daglige samtalene man har i bringe- og hentesituasjoner. Mange kan se på disse møtene som en helt naturlig del av dagen, og ikke tenke over at det utgjør en stor del av det gode samarbeidet mellom barnehage og hjem. For minoritetsspråklige foreldre, kan disse møtene være svært viktig for å få et innblikk i barnets hverdag (Aamodt & Hauge, 2013, s. 93). Aamodt og Hauge (2013, s. 93-94) skriver videre at disse uformelle og daglige møtene gir foreldrene en helt annen type nærhet til personalet, og er derfor viktige for å skape en god relasjon og ikke minst – et godt samarbeid. I tillegg, er disse møtene en viktig kilde i foreldrenes forståelse av det pedagogiske arbeidet som gjøres i barnehagen.

2.3 Sosial kompetanse

Kort forklart handler sosial kompetanse hos barn, om evnen til å etablere og omgås i sosiale relasjoner med andre, både jevnaldrende og voksne. I artikkelen *Sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge*, forklarer Ogden (2012) at ved å være sosial kompetent, klarer man å nå sosiale mål både i forbindelse med hjem, skole og fritid. Det handler om å tilpasse sine egne tanker, holdninger og ferdigheter ut fra de sosiale miljøene man befinner seg i (Ogden, 2012). I barnehagen og skolen, forbindes sosiale kompetente barn, med de barna som har positive resultater. Det vil si de barna som har mange og/eller gode venner, de som er godt likt, eller de barna som lykkes sosialt, da de har høy sosial status (Ogden, 2012).

Det er ulikt fra barn til barn hvilke forventinger de har i møte med nye mennesker. Dette handler om hvilket miljø de befinner seg i, og hvilke erfaringer de har gjort seg før, forklarer

Ogden (2012). I overgangen fra barnehage til skole, vil noen barn ha positive forventninger til å møte nye venner, mens andre kan være mistenksomme og usikre. Nærmere forklart, handler det om barnas kontakt- og samhandlingsmønster, som blir preget av deres tidligere erfaringer (Ogden, 2012).

Som jeg nevnte tidligere, handler sosial kompetanse om å tilpasse seg det sosiale miljøet man befinner seg i. For minoritetsspråklige barn kan dette være ekstra utfordrende, da det kan hende at de sosiale ferdighetene som er ønskelige og akseptert i en kultur, ikke er like akseptert i en annen (Ogden, 2012). I artikkelen om sosial kompetanse, skriver Ogden (2012) at kompetente barn som kommer fra minoritetskulturer, kan utvikle noe som kalles for bi-kulturell kompetanse. Det vil si at de er i stand til å mestre de sosiale ferdighetene som kreves både fra majoritetskulturen, og sin egen kultur. I overgangen fra barnehage til skole, vil sosial kompetanse hos barna være svært viktig, da det kan avgjøre om de klarer å tilpasse seg den nye hverdagen eller ikke.

2.4 Samarbeid mellom barnehage og skole

Som jeg har vært inne på tidligere i oppgaven min, er det viktig både for en god overgang fra barnehage til skole, og for et godt foreldresamarbeid, at også barnehagen og skolen samarbeider. Dette presiseres også i Rammeplanen (KD, 2018, s. 23), der det står at «barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen». Dette er et viktig samarbeid som har mye å si for alle barn som skal starte på skolen, og som kan være avgjørende for en god skolestart for de minoritetsspråklige barna. Aamodt og Hauge (2013) skriver om nettopp dette og kommer med et godt eksempel. Ved at barnehagen og skolen har et godt samarbeid, vil skolen være klar over hvilken språklig og kulturell kompetanse hvert enkelt barn har. De minoritetsspråklige barna vil da møte en skole som anerkjenner kunnskapen deres, på lik linje som det barnehagen gjorde (s. 99).

Det er ulike måter å arbeide på for å sikre et godt samarbeid mellom barnehagen og skolen. Overføringsmøter og andre samarbeidsmøter er en av dem, noe man kan se er oppført i blant annet Trondheim kommune sitt årshjul. Et eksempel på et slikt møte fra årshjulet, er det

faglige/ pedagogiske møtet som skal være mellom barnehage og skole i bydelsnettverket, i perioden september til oktober (Fra barnehage til skole og SFO, 2018, s. 10). Dette møtet er en del av rutinene Trondheim kommune har for å sikre at barna får en god oppstart på skolen. I tillegg til disse ordinære møtene, skrev jeg litt tidligere i oppgaven om prosjektet «Språkløftet». De som deltok i dette prosjektet, arrangerte ekstra møter mellom de ansatte i barnehagen og skolen, med temaet minoritetsspråklige barn (Utdanningsdirektoratet, 2016).

Å ha slike møter hvor ansatte fra begge institusjoner får snakket sammen og delt erfaringer, vil føre til at de ansatte får kjennskap til hverandres arbeid i de to pedagogiske nivåene (Aamodt & Hauge, 2013, s. 98). Dette er viktig for at barna og foreldrene skal oppleve at det er en sammenheng mellom de to institusjonene. For å opprettholde et godt samarbeid, skriver Aamodt og Hauge (2013, s. 98) om viktigheten av gjensidig respekt og genuin interesse for hverandres pedagogiske praksis. Ved å ha dette som grunnlag i samarbeidet, kan de ansatte fra barnehagen og skolen lære av hverandre, og videre klare å utvikle en praksis som ivaretar det beste fra begge nivåer.

En annen måte å jobbe for et godt samarbeid mellom barnehagen og skolen, er ved å ha såkalte «skoleforberedende» aktiviteter. Her sikter jeg til det Thoresen og Aukland (2020, s. 106) skriver om som skoleforberedende aktiviteter, nemlig barnehagens tilbud til 5-åringene som skal starte på skolen. Dette kan være aktiviteter som å dra på besøk til skolen barna skal starte i. Da får de se hvor toalettene og kantina er, hvordan klasserommene og garderobene til gymsalen ser ut, og de får kjennskap til følelsen av å gå gjennom gangene på skolen. Det å la rektor, lærere og/eller elever fra skolen komme på besøk i barnehagen, er også en skoleforberedende aktivitet. Aamodt og Hauge (2013, s. 99) skriver om prosjektet til Utdanningsdirektoratet «Språkløftet», hvor de har valgt å kalle dette for «hospitering». I prosjektet hadde de etablert en såkalt hospiteringsordning. Lærerne som skulle ta imot en ny førsteklasse, skulle da hospitere i en av barnehagene til en ny skolestarter, våren før skolestart (2013, s. 99). Ved å ha slike besøks- og hospiteringsordninger der barna får møtt skolen, lærerne, elevene og rektor, blir ikke alt så nytt og skummelt i overgangen. Dette gjelder andre veien også. Ved at lærerne får møte barna før de skal starte på skolen, kan de i god tid kartlegge både kunnskaper og utfordringer hvert enkelt barn har. Dette er svært viktig, spesielt for minoritetsspråklige barn og foreldre, for at de skal føle at de møter en skole som forstår og verdsetter dem.

3.0 Metode

I dette kapitlet skal mine metodevalg presenteres. Til å begynne med skal jeg kort forklare hva en kvalitativ og kvantitativ metode er. Deretter skal jeg gjøre rede for og begrunne mitt valg av metode. Videre skal jeg introdusere og begrunne mitt valg av informanter, før jeg går videre til intervjuanalysen. Jeg avslutter kapitlet med metodekritikk, oppgavens reliabilitet og validitet, og hvilke etiske retningslinjer jeg måtte ta hensyn til i forbindelse med datainnsamlingen.

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

I følge Bergsland og Jæger (2014, s. 66) er metode en framgangsmåte eller teknikk man kan bruke for å få svar på ulike typer forskningsspørsmål. Det handler om å først samle inn data, for så å analysere og tolke datainnsamlingen. Det ultimate målet er å få fram informasjon.

Når man snakker om metode, er det i hovedsak to typer det deles inn i; kvalitativ og kvantitativ metode (2014, s. 66). Hvilken metode man velger å ta i bruk, kommer an på hvilken informasjon man er ute etter. Jeg synes Brinkmann og Tanggard (2012, s. 11) forklarer godt hva som er den største forskjellen mellom metodene, ved å skrive at begrepet «kvalitativ» er motsetningen av begrepet «kvantitativ». Er man ute etter å finne ut *hvordan* noe gjøres, oppleves, sies, utvikles eller framstår, burde man bruke en kvalitativ forskningsmetode. I et intervju, vil man for eksempel være ute etter å gå mer i dybden og vektlegge betydning og *kvalitet* i innsamlingen. I kvantitative forskningsmetoder er det ofte utbredelse og antall man er interessert i (2014, s. 66). Man er altså ute etter *kvantiteter*.

3.2 Valg av metode

Da jeg skulle velge metode, spurte jeg meg selv: *hvordan får jeg best mulig svar på det jeg lurer på?* Problemstillingen min går ut på å finne ut hvordan det arbeides med minoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole. Etter å ha lest meg opp på de ulike metodene, fant jeg ut at det ville være mest hensiktsmessig for meg å høre fra de som jobber

med barna i overgangen, nemlig barnehagelærerne og lærerne på skolen. Jeg valgte derfor å ta i bruk metoden intervju, som er den mest utbredte tilnærmingen til kvalitativ forskning (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 17). Ved å velge den kvalitative metoden intervju, vil jeg få et innblikk i informantenes egne erfaringer, tanker og meninger rundt det jeg lurer på. Intervjuene jeg utførte var en blanding av delvis strukturerte og strukturerte én-til-én-intervjuer. Det vil si at jeg på forhånd hadde laget meg en intervjuguide med faste tema, spørsmål og rekkefølge på spørsmålene (Johannessen, Tuft, & Christoffersen, 2016, s. 148). Det jeg mener med at jeg valgte *en blanding* av delvis strukturert og strukturert intervju, betyr at jeg hadde laget meg faste tema og spørsmål jeg skulle gå gjennom i intervjuet, hvor jeg hadde en planlagt, men fleksibel rekkefølge. For å få informantene til å føle seg komfortable nok til å komme med personlige og utfyllende svar, prøvde jeg å gjøre intervjuet litt mer uformelt ved å ikke være så opphengt i rekkefølgen på tema og spørsmål. Dette gjorde at begge samtalene fløt veldig naturlig. Jeg valgte én-til-én-intervju, da jeg ønsket gode og detaljerte svar som var preget av informantenes følelser, erfaringer, refleksjoner, holdninger og meninger (Johannessen et al., 2016, s. 146).

3.3 Valg av informanter

Da jeg skulle velge informanter til bacheloroppgaven min, la jeg vekt på å finne personer som hadde relevant erfaring og god kunnskap om temaet og problemstillingen jeg hadde valgt. Dette påpekes av Johannessen et al. (2016, s. 113), da de skriver at man i kvalitative intervjuer er ute etter informanter som er relevante og interessante ut fra oppgavens formål. Kvaliteten på informantene har også mye med oppgavens reliabilitet og validitet å gjøre. For å finne disse relevante informantene, fikk jeg hjelp og tips fra veilederne mine. Siden jeg vil finne ut hvordan det arbeides med overgangen fra barnehage til skole for minoritetspråklige barn, fant vi ut at det ville være relevant å intervjuer en pedagogisk leder i barnehagen, samt en lærer på skolen. På denne måten kunne jeg få et innblikk fra begge institusjonene som har med barns overgang fra barnehage til skole å gjøre.

Den pedagogiske lederen jeg valgte å intervju, har mange års relevant erfaring med både minoritetsspråklige og majoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole. For å anonymisere han, vil jeg referere til han som Theo i resten av oppgaven. Theo har jobbet i barnehage i nesten 30 år, og jobber nå i en barnehage der 5 av de 14 barna på treårsgruppen hans er minoritetsspråklige. Læreren jeg intervjuet jobber på en mottaksskole. For å anonymisere henne, blir hun referert til som Emmeline i resten av oppgaven. En mottaksskole er en skole med egne mottaksklasser for minoritetsspråklige barn som trenger ekstra veiledning før de starter i en vanlig klasse. Emmeline har jobbet på samme skole siden hun var ferdigutdannet barnehagelærer, altså rundt 20 år. På disse årene har hun, som Theo, fått masse erfaring med både minoritetsspråklige og majoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole.

3.4 Intervjuanalyse

Grønmo (2016, s. 172) understreker at dataanalysen foregår parallelt med datainnsamlingen. Det vil si at allerede under intervjuene, var dataanalysen i gang. Dette er fordi man som intervjuer hele tiden må tolke svarene til informantene for å kunne komme med oppfølgingsspørsmål (Grønmo, 2016, s. 172). Etter hvert da jeg skulle se over notater og transkribering fra intervjuene, ble det også behov for å analysere. Resten av intervjuanalysen foregår i etterkant av datainnsamlingen.

Det neste stadiet i analysen er å finne ut hvilken framgangsmåte man vil ta i bruk i informasjonsutvelgelsen. Kvale og Brinkmann (2018, s. 219) skriver at «å *analysere* betyr å dele noe opp i biter eller elementer». Dette kjente jeg meg igjen i da jeg skulle sortere og velge ut det som var av relevant informasjon i datainnsamlingen. Jeg valgte å ta i bruk det Grønmo (2016, s. 266) skriver om som den mest typiske framgangsmåten for bearbeiding og sortering av datainnsamling, nemlig koding. Dette er den beste framgangsmåten for å få en bedre oversikt over dataen man har samlet inn, samtidig som man også får muligheten til å avdekke generelle eller typiske mønstre i materialet (Grønmo, 2016, s. 266). Jeg startet først med å forenkle og sammenfatte innholdet i tekstene jeg hadde samlet inn. Deretter brukte jeg tid på å finne stikkord som kunne beskrive eller karakterisere en utvalgt del av tekstene, enten flere setninger, eller hele avsnitt. Grønmo (2016, s. 267) skriver at disse stikkordene kalles for

koder, og brukes som et symbol eller forkortelse for å klassifisere den utvalgte delen av teksten. Jeg gjorde dette ved å dele inn intervjudataene mine etter tema, som videre utvikles til kategorier. En kategori er definisjonen av de felles egenskapene som kreves for at en samling eller klasse av fenomener skal inngå i kategorien (Grønmo, 2016, s. 268).

3.5 Metodekritikk

Bergsland og Jæger (2014, s. 80) påpeker at det etter en utført datainnsamling, er viktig å huske på at ingen metode er feilfri. Det er derfor viktig å være kritisk og reflektere over den valgte metoden, og de strategiene man tok i bruk under innsamlingen. Her vil begrepene *reliabilitet* og *validitet* være sentrale.

Reliabilitet handler om troverdigheten til datainnsamlingen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80. Johannessen, et al., 2016, s. 36). Nærmere forklart, vil det å stille spørsmål til datainnsamlingens reliabilitet, handle om hvordan dataen innsamles, hvor pålitelig innsamlingen er og hvordan man deretter bearbeider, analyserer og tolker dataen. Intervjuene mine skulle egentlig foregå fysisk, men på grunn av korona ble de gjennomført digitalt over zoom. Ved å ha intervjuene digitalt øker sjansen for misforståelser mellom meg og informanten, da det er vanskeligere å tolke kroppsspråket til den andre når man kun ser hverandre over kamera. Underveis i intervjuene skrev jeg ned notater for hånd, samtidig som jeg aktiverte en innstilling som heter «diktering» på Microsoft Word. Dette er en innstilling hvor mikrofonen på datamaskinen brukes for å høre hva som blir sagt, for deretter å transkribere det ned så likt som mulig inne på dokumentet. Denne innstillingen krever at man snakker høyt og tydelig, slik at det som skrives i dokumentet blir så ordrett som mulig. Å bruke transkribering i stedet for lydopptak, kan være med å svekke datainnsamlingens reliabilitet, da man ikke har muligheten til å høre intervjuet om igjen, men kun se over det som ble skrevet ned. Her kan det være noe av stor relevans man har gått glipp av. Dette vil også være med å påvirke datainnsamlingens reliabilitet.

Siden intervjuene ble utført digitalt, var det noen av de transkriberte setningene som manglet åpenrom, komma og punktum. Da var det betryggende å ha mine håndskrevne notater å se tilbake på da jeg senere skulle bearbeide, analysere og tolke dataen. På denne måten fikk jeg dobbeltsjekket at det som ble transkribert inne på dokumentet var korrekt, og dermed sørge for høy reliabilitet i datainnsamlingen.

Underveis i intervjuet var jeg forsiktig med å ikke stille ledende spørsmål eller opptre på en måte som kunne påvirke svaret til informantene. Grønmo (2016, s. 173) forklarer at dette er et typisk problem når man skal gjennomføre et intervju. Jeg prøvde derfor å ha «blanke ark» under intervjuet, og stilte spørsmål som: «kan du forklare hva du mente med...» og «kan du utdype?», om det var noe jeg syntes var uklart. I tillegg avsluttet jeg begge intervjuene mine med et oppsummeringsspørsmål, hvor jeg fikk sikret at jeg hadde tolket deres meninger og svar rett, og sørget for at datainnsamlingen var pålitelig.

Når man snakker om datainnsamlingens validitet, skriver Bergsland og Jæger (2014, s. 80) at det går ut på relevansen dataen har i forhold til det som undersøkes. Med andre ord, dataens *bekreftbarhet*. Ved at jeg valgte informanter med relevant erfaring og bakgrunn i forhold til det jeg undersøkte, sørget jeg for at dataen som ble samlet inn er gyldig og relevant for å få svar på problemstillingen min. Med dette blir datainnsamlingen min av høy validitet. En annen faktor som er viktig å tenke på for å oppnå høy validitet, er hvordan undersøkelsesopplegget er utformet (Grønmo, 2016, s. 242). Jeg hadde på forhånd av intervjuet laget en utfyllende intervjuguide med tema jeg skulle gå gjennom. Denne brukte jeg underveis, for å være sikker på at jeg fikk spurt om alt jeg lurte på. Ved at jeg hadde en god intervjuguide med tema og spørsmål som var relevante for problemstillingen min, sørget jeg for at dataen min var bekreftbar.

3.6 Etske retningslinjer

Når man skal skrive en bacheloroppgave, kan det oppstå flere tilfeller der man støter på etiske dilemmaer. Bergsland og Jæger (2014, s. 83) skriver at både i problemstillingen, undersøkelsesopplegget, innsamlingen av data, og i analysen og drøftingen av datamaterialet, kan det oppstå situasjoner hvor man har et etisk ansvar. Det første jeg gjorde før jeg startet

intervjuene mine, var derfor å forsikre informantene mine om at dette var et helt frivillig intervju de kunne trekke seg fra når som helst, og at all datainnsamlingen ville bli anonymisert. I tillegg spurte jeg om det var greit for informantene at jeg benyttet meg av diktering-innstillingen til Microsoft Word. Alt dette gjorde jeg ved å på forhånd sende ut et informasjons- og samtykkeskjema, som inneholdt denne informasjonen i tillegg til informasjon om oppgavens tema og problemstilling. For å være sikre på at informantene mine hadde fått med seg alt som sto på informasjons- og samtykkeskjemaet, gikk vi gjennom det sammen før intervjuet startet.

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet skal jeg presentere mine funn fra intervjuene jeg hadde med barnehagelæreren Theo og læreren Emmeline. Deretter skal jeg drøfte funnene slik som jeg har tolket de, opp mot relevant teori fra teorikapittelet. For å få en oversiktlig struktur på kapittelet, har jeg valgt å dele det inn i delkapitler som presenterer mine hovedfunn. Første funn er litt generelt om overgangen fra barnehage til skole. Deretter skal jeg ta for meg det jeg har funnet ut om foreldresamarbeid og samarbeid mellom barnehage og skole. Jeg avslutter kapittelet med sosial kompetanse hos barn.

4.1 Overgangen

Gjennom begge intervjuene mine ga informantene uttrykk for at overgangen fra barnehage til skole er viktig. De presiserte begge to hvordan overgangen kan være mer utfordrende for minoritetsspråklige barn og foreldre. Den trygge hverdagen i barnehagen skal nå forlates, og de møter en helt ny hverdag på skolen. Dette begrunnes av Aamodt og Hauge (2013). De forklarer at det kan være ekstra utfordrende for de minoritetsspråklige, da de gjennom sine år i barnehagen endelig har funnet sin rolle som de er trygge på (s. 89). En rolle hvor de vet hva som forventes av dem, og hvor de har blitt kjent med personalet, gjennom den daglige kontakten. Å sørge for at barn og foreldre opplever en god og trygg overgang er ikke bare viktig, men også noe som kreves av Rammeplanen (KD, 2018).

«Rammeplanen er vårt absolutte styringsdokument. Vår første prioritet er å jobbe ut fra de fagområdene som står oppført i Rammeplanen, men det handler også om så mye mer. Barnas språklige og sosiale kompetanse, hvordan samarbeidet er med foreldrene og så klart hvordan barnehagen og skolen samarbeider for at både barna og foreldrene skal få en god overgang fra barnehage til skole» - Theo.

I intervjuet med Theo kommer det tydelig fram at de med utgangspunkt i Rammeplanen, aktivt jobber med overgangen fra barnehage til skole. Han nevnte flere faktorer som er med å påvirke overgangen for barn. Slik jeg tolket det, består en god overgang av flere faktorer enn bare en. God kompetanse hos barn, både innenfor det språklige og det sosiale, er viktig for en

god overgang. Å ha et godt samarbeid mellom barnehage og skole, er også nødvendig. Det samme gjelder et godt foreldresamarbeid. Alle disse faktorene er viktige og nødvendige faktorer hver for seg, men i arbeidet mot å gi minoritetsspråklige barn den best mulige overgangen fra barnehage til skole, er man nødt til å kombinere alle disse faktorene.

For å forberede barna til overgangen fra barnehage til skole, fortalte Theo at det benyttes flere rutiner. En av rutinene han snakket mye om, og ga uttrykk for at han liker veldig godt, er skjemaet «Her er jeg». Dette er et skjema laget av Trondheim kommune, og som presenteres som en av overgangsrutinene i planen «Fra barnehage til skole og SFO» (2018, s. 9). «Her er jeg»-skjemaet skal fylles ut av hvert barn før skolestart. Deretter skal det gis videre til den skolen de skal starte på. Skjemaet spør blant annet om hva barna gleder og gruer seg til, og Theo har mange gode erfaringer med skjemaet. *«Det er mange gode spørsmål som spør om de store, alvorlige tankene som barna har i forhold til overgangen»*, fortalte Theo, som synes skjemaet får frem barnas syn på overgangen på en veldig fin måte.

Med tanke på mitt fokus rundt de minoritetsspråklige barna, måtte jeg spørre hvordan skjemaet tilrettelegges for de som ikke kan norsk. Han fortalte at de har fått skjemaet oversatt til flere språk. I etterkant, benytter de en tolk som oversetter barnas svar til norsk. Han nevnte også hvor viktig det er at barna befinner seg i trygge omgivelser når de skal fylle ut skjemaet. *«Dette handler om kvaliteten på svarene»* påpekte Theo. Å samarbeide med foreldrene i slike situasjoner er derfor svært viktig. Det er tross alt foreldrene som kjenner barna best. Det er derfor viktig å vise foreldrene at kompetansen de sitter på blir satt pris på, og at personalet er interessert i å samarbeide med dem (Aamodt & Hauge 2013, s. 13). Videre skal jeg presentere mine funn innen foreldresamarbeid.

4.2 Foreldresamarbeid

For at minoritetsspråklige barn skal få en god overgang fra barnehage til skole, er det helt grunnleggende at barnehagen, skolen og de minoritetsspråklige foreldrene har et godt samarbeid (Thoresen & Aukland, 2020, s. 14). Gjennom intervjuene med Theo og Emmeline kom det tydelig fram at et godt foreldresamarbeid er noe som blir høyt prioritert i arbeidet deres mot den gode overgangen.

Som nevnt tidligere, kan overgangen fra barnehage til skole være like utfordrende for foreldre som den er for barn. Dette gjelder da spesielt minoritetsspråklige. En stor del av usikkerheten til foreldrene ligger i de mange forventningene og kravene barnehagen og skolen har. Hvis foreldrene da i tillegg er usikre på det norske språket, og har problemer med å forstå og uttrykke seg, er det mye vanskeligere å oppnå et godt samarbeid (Aamodt & Hauge, 2013, s. 13).

«Etter alle mine år i denne jobben, har jeg erfart at gode kommunikasjonsmuligheter er grunnlaget for et godt foreldresamarbeid» - Theo.

Som Theo poengterte, er det svært viktig med gode muligheter for kommunikasjon i samarbeid med foreldre. Man kan nemlig ikke starte et samarbeid, før man har sikret at alle parter forstår og anerkjenner hverandre (Aamodt & Hauge, 2013, s. 13). I samarbeid med minoritetsspråklige foreldre kan ofte språket være en av de største utfordringene innenfor samarbeidet. Her forklarte både Theo og Emmeline at de er begge store tilhengere av å bruke tolk i samarbeidssituasjoner med minoritetsspråklige foreldre. Emmeline fortalte om en av mange situasjoner hun har hatt med minoritetsspråklige foreldre, hvor foreldrene har gitt inntrykk av at de ikke behøver tolk. For sin egen del, bruker hun å insistere på å ha tolk til stede, fordi det er bedre å *«snakke med språket som ligger oss nærmest»*. Å aktivt bruke tolk i samarbeid med minoritetsspråklige foreldre, er også noe som Aamodt og Hauge (2013) har skrevet om. De skriver at å ha en tolk til stede vil sikre at man både mottar og får gitt viktig informasjon (s. 64). Dette kjenner jeg igjen fra intervjuet med Emmeline, som snakket om hvordan bruk av tolk kan hindre så mange unødvendige misforståelser.

I tillegg mener hun at å ta i bruk tolk i samarbeidssituasjoner med foreldre, viser en form for respekt og anerkjennelse, siden man møter de på det språket som de mestrer og forstår. Jeg tror at dette vil føre til et enda bedre samarbeid, nettopp fordi man viser foreldrene at man er genuint interesserte i det de har å si. Da kan man videre i samarbeidet mot en god overgang, ta i bruk den kompetansen som foreldrene sitter på. Ifølge Aamodt og Hauge (2013, s. 13) er barnehagen, skolen og foreldrene nødt til å bygge på og benytte hverandres kompetanse.

«Den daglige uformelle kontakten er livsviktig», påpekte Theo i det jeg spurte om hvordan de jobbet for å sørge for et godt foreldresamarbeid. Han hadde opplevd at det i mange tilfeller kunne være vanskelig å oppnå den daglige kontakten med minoritetsspråklige foreldre. Jeg

forsto dette som noe Theo synes var veldig synd, da en av de beste kommunikasjonsmulighetene for godt foreldresamarbeid er nettopp disse uformelle og daglige møtene. De samtalene som oppstår mellom personalet og foreldre i for eksempel bringe- og hentesituasjoner, kan være viktig for at de minoritetsspråklige foreldrene skal få et innblikk i barnets hverdag (Aamodt & Hauge, 2013, s. 93).

Emmeline snakket en del om viktigheten av ekstra tilrettelegging for de minoritetsspråklige barna og foreldrene i barnehagen og skolen. Hun mener at de burde få et tilrettelagt tilbud med ekstra støtte og veiledning. Dette er også noe som Kunnskapsdepartementet har vektlagt i veilederen sin «Fra eldst til yngst» (2008). Der står det om hvordan det for minoritetsspråklige foreldre, kan være ekstra utfordrende å ha barn som skal starte på skole for første gang (KD, 2008, s. 19). Da kan det å ha en barnehagelærer eller lærer som tilrettelegger for å veilede og gi ekstra støtte til foreldrene i overgangen ha mye å si. Et godt samarbeid mellom de to institusjonene vil derfor være sentralt for å oppnå et godt foreldresamarbeid. Mer om funnene mine innenfor det temaet, presenteres i neste delkapittel.

4.3 Samarbeid mellom barnehage og skole

Noe som ofte ble nevnt av begge informantene mine var samarbeidet mellom barnehage og skole. Både barnehagelæreren og læreren synes at et godt samarbeid mellom de to institusjonene er helt nødvendig for å sikre en god overgang. Dette gjelder overgangen for både majoritetsspråklige og minoritetsspråklige barn. Rammeplanen (KD, 2018) skriver også om hvor viktig et godt samarbeid mellom barnehage og skole er, og hva samarbeidet burde inneholde. Det er i alle fall slik jeg har valgt å tolke det Rammeplanen skriver om at de to institusjonene burde «utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen» (s. 23). Gjennom analysen av intervjuene, kom jeg fram til at både barnehagen og skolen arbeider for at det skal være et godt samarbeid de imellom. For å sikre dette gode samarbeidet snakket de begge om ulike måter de arbeider på. Å gjennomføre blant annet overføringsmøter og andre samarbeidsmøter er en av arbeidsmåtene de benytter. Ulike skoleforberedende aktiviteter hvor barna blir inkludert, er også noe de arbeider med for å sikre at det er en god sammenheng og

et godt samarbeid mellom barnehage og skole. Dette er noe jeg kommer nærmere inn på litt senere.

4.3.1 Hvorfor og hvordan?

Hvorfor det er så viktig med et godt samarbeid mellom barnehagen og skolen, begrunnes blant annet av Aamodt og Hauge (2013). De mener at et godt samarbeid mellom institusjonene vil gjøre skolen bedre rustet og mer forberedt til å ta imot skolestarterne (s. 99). Som nevnt tidligere, fortalte Theo og Emmeline i intervjuene at de samarbeider med den andre institusjonen blant annet gjennom ulike møter. På slike arenaer får barnehagen og skolen delt viktig informasjon om hvert barn. De får også delt meninger, erfaringer og kunnskap med hverandre. Viktigheten av slike møter poengteres av Aamodt og Hauge (2013, s. 98), som skriver at det vil resultere i at skolen er klar over det enkelte barns språklige, sosiale og kulturelle forutsetninger. For de minoritetsspråklige barna, kan det å møte en skole som anerkjenner kunnskapen de har med seg fra barnehagen, gi barnet følelsen av å bli sett og akseptert som den de er (Aamodt & Hauge, s. 99). I tillegg til å tilrettelegge for slike arenaer hvor ansatte fra barnehagen og skolen får muligheten til å samarbeide, er det også viktig å klare å opprettholde dette gode samarbeidet.

«Hver gang jeg skal i slike samarbeidsmøter, forsøker jeg så godt jeg kan å gå inn i rommet med blanke ark og åpne ører» - Theo.

Jeg finner mange likheter fra dette utsagnet tatt fra intervjuet med Theo, i noe som Aamodt og Hauge (2013) har skrevet. Grunnlaget for et godt samarbeid er å ha gjensidig respekt for hverandre og være genuint interessert i den andres pedagogiske praksis (s. 98). Ut fra det Theo nevnte i intervjuet, tror jeg han mener at man er nødt til å gå inn i et samarbeid med et åpent sinn, uten fordommer. Dette fordi man i et samarbeid skal kunne lære av hverandre og ta med seg den nye lærdommen videre.

4.3.2 Samarbeidsmøter

Da jeg spurte om hvordan de samarbeidet med den andre institusjonen, svarte begge to at det først og fremst var gjennom de ordinære møtene, som overføringsmøter og andre samarbeidsmøter.

«Vi bruker å ha et møte på våren, hvor vi møter skolen og deler informasjon rundt de barna som skal starte på skolen. Da snakker vi om hva vi har jobbet med i barnehagen, hva barna er rustet med og hva de har med seg når de begynner på skolen» - Theo.

Dette var svaret jeg fikk fra barnehagelæreren Theo, da jeg spurte om et av møtene som står oppført i årshjulet laget av Trondheim kommune. Som jeg har nevnt tidligere i oppgaven min, har Trondheim kommune laget planen «Fra barnehage til skole og SFO». Ifølge planen, skal det i september/oktober gjennomføres et «faglig/pedagogisk møte mellom barnehage og skole i bydelsnettverk. Lokal plan for samarbeid for overgang bhg/skole utarbeides. Felles møte med skole, SFO, foreldre og ansatte fra barnehagene hvor gjensidige forventninger uttales og avklares» (2018, s. 10). Theo fortalte meg at i den barnehagen han jobber i, er han på storbarnsavdelingen med 3-åringene i tre år, helt til de slutter i barnehagen og skal starte på skolen. Siden denne planen er fra 2018, og han bare deltar i overgangen en gang hvert tredje år, har han derfor ikke noe erfaring med verken årshjulet eller det møtet jeg spurte om. Jeg spurte også læreren Emmeline om dette. Der fikk jeg til svar at hun ikke jobber med skolestarterne akkurat nå, og derfor ikke ville si for sikkert om dette var noe skolen bruker å gjennomføre. I likhet med Theo har hun også kun erfaring fra møtet på våren.

I tillegg til disse ordinære møtene, stilte jeg spørsmål til hvorvidt barnehagen og skolen tilrettela for ekstra møter, hvor de kan diskutere og samarbeide om overgangen for de minoritetsspråklige. Med ekstra tilrettelagte møter, referer jeg til lignende samarbeidsmøter som ble arrangert av de ni kommunene som deltok i prosjektet «Språkløftet» (Utdanningsdirektoratet, 2016). Ved å ha slike samarbeidsmøter hvor de ansatte i barnehagen og skolen får delt erfaringer og kunnskap, kan de sammen arbeide for å tilpasse overgangen spesielt for de minoritetsspråklige barna og deres foreldre. Dette er viktig for at de to institusjonene skal kunne lære av hverandre, og videre kan ta med seg det beste fra både barnehagen og skolen, inn i arbeidet mot en god overgang til skolestart. Dette belyses av Aamodt og Hauge (2013, s. 98), som skriver at et godt samarbeid er viktig for at de

minoritetsspråklige barna og foreldrene deres skal oppleve en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Dessverre kunne verken Theo eller Emmeline fortelle at de tilrettela for ekstra møter utover de ordinære møtene. Det kom derimot tydelig frem i intervjuene at de begge kunne tenke seg enda tettere samarbeid med den andre institusjonen. Det sto altså ikke på viljen, men heller på tiden og planleggingen som ligger bak slike ekstra møter.

4.3.3 Skoleforberedende aktiviteter

Utenom de ordinære samarbeidsmøtene, snakket informantene også mye om andre måter de benytter for å samarbeide med hverandre. Skoleforberedende aktiviteter for eksempel, er noe de jobber med for å oppnå et godt samarbeid. Dette var i tillegg noe de begge ga uttrykk for at de gjerne vil ha mer av. Skoleforberedende aktiviteter kan ifølge Thoresen og Aukland (2020, s. 106) forklares som barnehagens tilbud til skolestarterne. Det finnes flere skoleforberedende aktiviteter man kan tilby barna, men den aktiviteten som oftest blir omtalt er barnehagebarnas besøksdager på skolen. Theo mente at ved å la barna besøke skolen de skal starte på, begynner prosessen fra barnehagebarn til å bli en elev. Selve overgangen vil heller ikke bli fullt så ny og skummel som den kunne vært (Aamodt og Hauge, s. 99).

Emmeline fortalte om sine erfaringer fra de gangene barnehagebarn har besøkt skolen hun jobber på. Noen ganger har barna vært på besøk kun for å leke i gymsalen, mens de andre ganger har vært omvisning, for å se hvordan skolen ser ut. Theo hadde mange like erfaringer med slike besøk, og kunne fortelle at de prøver å få gjennomført flere besøk til skolen på eget initiativ, fordi han ser hvor givende det er for barna.

En annen kjent skoleforberedende aktivitet er hospitering. Begrepet har jeg fra prosjektet «Språkløftet» av Utdanningsdirektoratet, som Aamodt og Hauge (2013, s. 99) har skrevet om. Hospitering er når lærere, rektor eller elever drar på besøk i barnehagen. Dette hadde Emmeline og Theo masse erfaring med, og som lærer kunne Emmeline gi flere eksempler på hospiteringsordninger de hadde hatt gjennom årene. Hun fortalte blant annet om 3. trinnet som dro på besøk i barnehagen for å ha lesestund for skolestarterne. Dette gjorde de i håp om at barna og elevene skulle bli kjent med hverandre, slik at skolestarterne kunne ha noen de kjente igjen når de startet på skolen. Ved å la lærere hospitere i barnehagene til skolestarterne

våren før de begynner på skolen, vil lærerne ha muligheten til å forberede seg i god tid før barna starter på skolen (Aamodt & Hauge, 2013, s. 99). Her vil slike samarbeidsmøter som jeg har skrevet om tidligere, hvor ansatte i barnehage og skole møtes på forhånd av hospiteringen, være gunstig. I samarbeidsmøtet vil de ansatte i barnehagen få informert skolen om enkeltbarnets ferdigheter og utfordringer, og lærerens hospitering vil da være en mulighet for å selv få erfart hvordan hvert enkelt barn er.

«Det kan være lurt å ha tospråklige lærere til stede som kan gjennomføre samtaler med barna, og på en måte kartlegge litt hva behovet til hvert enkelt barn er» - Emmeline.

Å ha et godt samarbeid mellom barnehage og skole er viktig blant annet for at lærerne skal få erfart hva hvert enkelt barns ferdigheter og utfordringer er når de skal begynne på skolen. Dette vil være spesielt viktig når det kommer til de minoritetsspråklige barna og foreldrene deres. At lærerne er forberedt på og klar over barnas språklige, kulturelle og sosiale forutsetninger i det de starter på skolen, kan avgjøre om skolestarten blir god eller ikke (Aamodt & Hauge, 2013, s. 99). Forslaget Emmeline kom med, om å ha tospråklige lærere til stede under slike besøks- og hospiteringssituasjoner, kan derfor være veldig nyttig for å kartlegge hvert enkelt barns kvaliteter. Mine funn om sosial kompetanse hos barn skal jeg utdype i neste delkapittel.

4.4 Sosial kompetanse

Oppgaven min går ut på å finne ut hvordan det arbeides med overgangen fra barnehage til skole for minoritetsspråklige barn. Jeg valgte derfor å stille spørsmål til hva barnehagen vektlegger i femårsgruppen når det kommer til de minoritetsspråklige barna. Jeg stilte det samme spørsmålet til læreren, men endret det til hva hun som lærer synes er viktig at barnehagen vektlegger i femårsgruppen. Språklig og sosial kompetanse, læring gjennom lek, førskoler-gruppe og skoleforberedende var noen av svarene jeg fikk fra de begge. Det var spesielt én ting de begge syntes er ekstra viktig å jobbe med hos de største barna, nemlig sosial kompetanse. Jeg gjorde mitt beste for å ikke påvirke svarene deres, men følte det var nødvendig å spørre hvorfor de velger å prioritere den sosiale kompetansen over den språklige.

Jeg var nysgjerrig på dette fordi jeg vet at for minoritetsspråklige barn kan det språklige ofte være en barriere i møte med andre. Emmeline svarte at den språklige kompetansen så klart er veldig viktig, men at *«sosial kompetanse er grunnlaget i møte med alle mennesker»*. Hun satte det litt på spissen ved å forklare at uten sosial kompetanse, vil det ikke ha noe å si om så barnets språklige kompetanse er aldri så god. Det er nemlig den sosiale kompetansen som avgjør om barna klarer å skape relasjoner med andre mennesker. Gjennom analysen av intervjuene, fant jeg ut at Emmeline og Theo var veldig enige når det kom til dette temaet. Dette kan man se på de ulike svarene jeg fikk fra dem begge.

«Å mestre språket vil så klart være en fordel, men før man kan begynne å ha samtaler med hverandre, må man først være kompetente på hvordan man håndterer sosiale settinger» - Theo.

Dette var Theo sin begrunnelse på hvorfor han velger å prioritere den sosiale kompetansen over den språklige. Som man kan se, er begrunnelsene til Theo og Emmeline så like, at sitatet fra Theo kunne vært en fortsettelse på Emmeline sitt svar. I artikkelen til Terje Ogden (2012) om sosial kompetanse hos barn, finner jeg mange likheter fra det jeg har fått ut av intervjuene. I artikkelen hans forklarer han blant annet at å være sosial kompetent handler om å være i stand til å både etablere, samt omgås i sosiale relasjoner med andre mennesker. Både jevnaldrende og voksne mennesker.

Både barnehagen og skolen mener at barns sosiale kompetanse er noe av det viktigste som må vektlegges i 5-årsgruppen. Dette er veldig bra, da sosial kompetanse er viktig for alle barn, men kan være ekstra viktig for de minoritetsspråklige. Her er Emmeline enig, i det hun snakket om hvordan sosial kompetanse hos minoritetsspråklige, kan handle om det å være en del av fellesskapet og føle seg trygg på sin egen identitet. Hun synes det er viktig at barna mestrer det å bli en del av et fellesskap, uten å føle at de mister identitet sin.

Å være sosial kompetent handler som sagt om å klare å tilpasse seg ulike sosiale miljø (Ogden, 2012). Da er man nødt til å tilpasse sine egne ferdigheter og holdninger man har, ut fra hvilken situasjon man befinner seg i. Som et minoritetsspråklig barn kan dette være ekstra krevende, nemlig fordi deres egen kultur og majoritetskulturen ofte forventer og ønsker helt ulike sosiale ferdigheter (Ogden, 2012). Ved at barnehagen vektlegger utvikling av barns sosiale kompetanse i 5-årsgruppen, øker sjansen for at noen av de minoritetsspråklige barna

utvikler det som kalles for bi-kulturell kompetanse. Ogden (2012) forklarer at de vil da mestre både de sosiale ferdighetene som kreves fra sin egen kultur, samt de som kreves fra majoritetskulturen. I overgangen fra barnehage til skole, vil dette ha en stor betydning for de minoritetsspråklige barna. Ved å være sosial kompetent, eller ha det som kalles for bi-kulturell kompetanse, vil det være lettere for de minoritetsspråklige barna å begynne på skolen. Med dette mener jeg at de vil ha evnen til å etablere gode vennskap og tilpasse seg den nye hverdagen som elev.

5.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg tatt for meg problemstillingen «*Hvordan arbeides det med minoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole?*». For å få svar på problemstillingen valgte jeg å intervjué én pedagogiske leder i barnehagen, og én lærer fra skolen med barnehagelærerutdanning. Deretter analyserte og tolket jeg datainnsamlingen, før jeg drøftet funnene opp mot relevant teori. Resultatene viser utelukkende at begge informantene synes det er viktig med en god overgang fra barnehage til skole. Jeg opplevde at det er tre faktorer som er spesielt sentrale i arbeidet mot en god overgang. Disse faktorene er godt foreldresamarbeid, godt samarbeid mellom barnehagen og skolen, og utviklingen av barns sosiale kompetanse. Etersom jeg hadde fokus på minoritetsspråklige barns overgang, la jeg merke til at Rammeplanen ikke nevner noe om ekstra tilrettelegging i overgangen for minoritetsspråklige barn og deres foreldre. Jeg fikk derimot inntrykk av at begge informantene er klar over at minoritetsspråklige barn og foreldre ofte har behov for ekstra støtte og veiledning i overgangssituasjoner. Gjennom intervjuene opplevde jeg at informantene mine ikke arbeidet så mye med tilrettelegging for minoritetsspråklige, som jeg kanskje hadde håpet på.

På bakgrunn av mine funn, vil jeg konkludere med at minoritetsspråklige barns overgang fra barnehage til skole arbeides med av ansatte i både barnehagen og skolen. Et godt samarbeid mellom de to institusjonene vil være helt sentralt. Det samme gjelder foreldresamarbeidet. I tillegg vil barnets sosiale kompetanse ha mye å si ved skolestart, og for at videre skolegang skal bli så god som mulig. Disse tre faktorene vil være grunnlaget for en god overgang fra barnehage til skole, for minoritetsspråklige barn.

Avslutningsvis vil jeg si at denne prosessen har gitt meg mye ny kunnskap, som jeg kommer til å ta med meg videre i mitt arbeid med barn. Jeg skal etter sommeren starte i jobb hos TUI som Baby/Kids Club Host, hvor jeg kommer til å jobbe med barn fra mange ulike kulturer og nasjonaliteter. Dette vil forhåpentligvis gi meg kunnskap og erfaringer, som kan bygge på det jeg allerede har lært gjennom denne bacheloroppgaven.

6.0 Litteraturliste

- Aamodt, S., & Hauge, A.-M. (2013). *Snakk med oss - Samarbeid mellom foreldre, barnehage og skole i et flerkulturelt perspektiv*. (A.-M. Hauge, Red.) Oslo: Gyldendal.
- Barne- og familiedepartementet. (2012). *En helhetlig integreringspolitikk*. (Meld. St. 6 (2012-2013)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-6-20122013/id705945/>
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2012). *Kvalitative metoder*. Oslo: Gyldendal.
- Broch, S. (2015). *Minoritetsspråklige barns overgang fra barnehagen til skolen – en god skolestart*. Hentet 03 17, 2021 fra Masteroppgave: https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/299234/Broch_Silje.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2008). *Fra eldst til yngst. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*.
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Rammeplan for barnehagen* (3. utg.). Oslo: Pedlex.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal.
- Ogden, T. (2012). *Sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge*. Hentet 04 15, 2021 fra Forebygging.no: <http://www.forebygging.no/Artikler/2014-2012/Sosial-kompetanse-og-sosial-laring-hos-barn-og-unge/>
- Thoresen, I. T., & Aukland, S. (2020). *Eldst i barnehagen og yngst i skolen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Trondheim kommune. (2018). *Fra barnehage til skole og SFO*.

Utdanningsdirektoratet. (2016). *Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole for barn med flerspråklig bakgrunn*. Hentet 2021 fra Utdanningsdirektoratet:
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/Samarbeid-bhg-skole-flerspraklige/introduksjon/>

7.0 Vedlegg

7.1 Informasjon og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Overgangen barnehage – skole for minoritetsspråklige barn»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut hvordan barnehagen forbereder de minoritetsspråklige barna til skolestart. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette prosjektet er min bacheloroppgave ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning, fordypning «Barnehager i internasjonale perspektiv». Formålet med studien er å, gjennom intervjusamtaler, finne ut hvordan overgangen fra barnehagen til skolen er for de minoritetsspråklige barna. Dette med utgangspunkt i den foreløpige problemstillingen «hvordan forbereder barnehagen minoritetsspråklige barn til skolestart».

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i en intervjusamtale som varer i maks 60 minutter. Intervjuet vil foregå over zoom. Jeg vil bruke en innstilling på Microsoft Word som kalles «diktering», hvor alt vi sier vil transkriberes ned på Word-dokumentet mitt. Det er ikke noe lydopptak eller lignende som vil bli lagret på dataen min, kun transkriberingen fra intervjuet vårt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes og leveres 30. april 2021.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Ingunn Elder og Marianne Schram

Student

Maja Emelie Engdal

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Overgangen barnehage – skole for minoritetsspråklige barn*. Jeg samtykker til:

å delta i intervjusamtale

Dato: ... ..

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

7.3 Intervjuguide

7.3.1 Barnehage

Før intervju

Fortelle hva studien dreier seg om, og få informantens underskrift på informasjonsskrivet.

Understreke at det er anonymt, og at vedkommende kan trekke seg når som helst dersom det er ønskelig.

Bakgrunnsspørsmål

Kan du fortelle litt om deg selv, din utdanning og erfaring?

Hvor mange flerspråklige barn har du i barnegruppen din nå?

Hva fikk deg til å jobbe med flerspråklige barn?

Forberedelse til overgangen

1. Hvordan forbereder dere barna i barnehagen på overgangen?

- Hva vektlegger dere i femårs-gruppen når det kommer til de minoritetsspråklige barna?
- «De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen» (Rammeplan, s. 23)
Er det noe spesielt dere gjør for å sikre dette?
- «Grenseobjekter kan være gjenstander, spill eller leker som barna vil finne både i barnehagen og barneskolen. I Trondheim kommune skal alle barnehager og skoler la barna bli kjent med en felles bok, et spill, en lek og en sang. Bruk av felles grenseobjekter i kommunen vil øke sannsynligheten for at barna opplever helhet og sammenheng mellom barnehage og barneskole» (s. 9)
Er grenseobjekter noe dere benytter på de største barna?
- Det står konkret her. Har du inntrykk av at dette brukes når de begynner på skolen?

Overgang

2. Har du noen erfaring i at noen barn får ekstra støtte i overgangen?

- Strekker du deg litt lengre?
- Er det oftere møter i forkant av oppstart?
- Gjelder dette også sfo?

Det står i årshjulet at dere i september skal kartlegge de minoritetsspråklige skolestarterne

3. Hvordan gjøres dette?

- Gjøres det på norsk eller morsmålet?
- Hvorfor i september?
- Hva skjer med denne kartleggingen, blir den liggende eller videreføres den til skolen?

Samarbeid med skolen

Trondheim kommune har en plan som heter *Fra barnehage til skole og SFO*. I denne planen er det et årshjul, der det står at i september/oktober skal det gjennomføres et:

«Faglig/ pedagogisk møte mellom barnehage og skole i bydelsnettverk. Lokal plan for samarbeid for overgang bhg/skole utarbeides. Felles møte med skole, SFO, foreldre og ansatte fra barnehagene hvor gjensidige forventninger uttales og avklares» (s. 10).

4. Hva forventer du av skolen? Spørre om det møtet fra sep/okt
5. Hva gjør dere for at samarbeidet mellom barnehagen og skolen skal være bra?
6. Hva tror du skolen forventer av dere som jobber i barnehagen i forhold til overgangen?

Samarbeid med foreldrene

Trondheim kommunes årshjul – «samtaler mellom barn, foreldre og barnehagelærer hvor barna presenterer sin «Her er jeg». Avtale om informasjonsoverføring» (s. 10).

7. Kan du si litt om «her er jeg»?

- Hvordan overbringes det, blir det overført til skolen?
- Kanskje barna ikke klarer å uttrykke seg så godt, hvordan jobbes det med dette?

8. Hvordan jobber dere med foreldresamarbeid i overgangen?
- Tilrettelegges det ekstra for de minoritetsspråklige foreldrene?
  - Mer enn de formelle og obligatoriske møtene

Ønsket situasjon

9. Hvis du skulle sett for deg en ideell overgang barnehage-skole, hvordan hadde den vært?

7.3.2 Skole

Før intervju

Fortelle hva studien dreier seg om, og få informantens underskrift på informasjonsskrivet. Understreke at det er anonymt, og at vedkommende kan trekke seg når som helst dersom det er ønskelig.

Bakgrunnsspørsmål

Kan du fortelle litt om deg selv, din utdanning og erfaring?

Hva var det som fikk deg til å ville jobbe her med minoritetspråklige barn?

Skolen

1. Fortell litt om skolen, hva er det som er spesielt med denne skolen?
  - Hvilke barn kommer hit?
  - Hvor lenge bruker barna å være her?
(enda en overgang etter denne skolen, hvordan jobbes det med den?)
  - Hvorfor synes du det er viktig at barna skal starte i en mottaksskole?
2. De barna som begynner her, hvorfor begynner de ikke i en vanlig klasse?

Samarbeid med barnehagen

3. Hva tenker en mottaksskole om overgangen barnehage-skole?
4. Hvordan samarbeider dere med barnehagene?
  - Hva er det du ser på som viktig i et godt samarbeid i overgangen?
5. Grenseobjekter?
  - Er det noe dere benytter?
  - Det står konkret i planen til Trondheim kommune.
  - Har du inntrykk av at dette benyttes i barnehagen?

6. Hva tenker dere er viktig at barnehagene legger vekt på?

- Språklig eller sosial kompetanse?
- Hvilke forventninger har dere til barnehagen?

Trondheim kommune har en plan som heter *Fra barnehage til skole og SFO*. I denne planen er det et årshjul, der det står at i september/oktober skal det gjennomføres et: «Faglig/ pedagogisk møte mellom barnehage og skole i bydelsnettverk. Lokal plan for samarbeid for overgang bhg/skole utarbeides. Felles møte med skole, SFO, foreldre og ansatte fra barnehagene hvor gjensidige forventninger uttales og avklares» (s. 10).

7. Hva er det som er innholdet her?

Overgangen

8. Hva er det som kan være spesielt utfordrende når det kommer til minoritetsrpåklige barns overgang?
- Språk, foreldresamarbeid, mangel på trivsel og trygghet?

Samarbeid med foreldrene

I årshjulet (s. 10) står det at det i oktober/november skal holdes samtaler med barn og foreldre hvor forventninger til siste barnehageår og skolestart avklares

9. Hvordan samarbeider dere med foreldrene i overgangene?

Ønsket situasjon

10. Hvis du skulle sett for deg en ideell overgang barnehage-skole, hvordan hadde den vært?